

ПРОГРАМА

запобігання утворенню та управління відходами Черкаси на 2027-2030 роки

1. ВСТУП

Проблеми у сфері управління побутовими відходами на території Черкаської міської територіальної громади потребують системного розв'язання, впровадження новітніх технологічних рішень та належного фінансування заходів на місцевому рівні відповідно до вимог Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про управління відходами» та Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року (затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820-р). Питання розвитку цієї сфери має вирішуватися комплексно за рахунок усіх джерел фінансування, не заборонених законодавством (міський бюджет, кошти підприємств-виконавців послуг, залучені інвестиції).

Під управлінням побутовими відходами в цій Програмі розуміється комплекс заходів із запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, оброблення (відновлення, у тому числі сортування, та видалення), включаючи нагляд за такими операціями та подальший догляд за об'єктами видалення відходів, що визначено відповідно до вимог статті 1 Закону України «Про управління відходами».

Основними принципами Програми, згідно зі статтями 3, 4 та 5 Закону України «Про управління відходами», є послідовне впровадження ієрархії управління відходами (запобігання утворенню, підготовка до повторного використання, рециклінг, відновлення, видалення), мінімізація їхнього негативного впливу на здоров'я людей та навколишнє природне середовище, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, а також слідування принципу «забруднювач платить».

Програма розроблена на виконання повноважень органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя та благоустрою населених пунктів (Закони України «Про благоустрій населених пунктів», «Про систему громадського здоров'я», «Про охорону навколишнього природного середовища») і спрямована на кардинальне поліпшення стану благоустрою міста Черкаси, забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення, збільшення частки відходів, що спрямовуються на підготовку до повторного використання та рециклінг, а також на створення прозорих умов для залучення міжнародної технічної допомоги, кредитних та інвестиційних ресурсів.

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СФЕРИ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ МІСТА

Черкаси – місто, обласний центр в Україні, промисловий центр Центрального економічного району, значний культурний та освітній осередок. Черкаси розташовані на правому березі Кременчуцького водосховища, створеного у середній течії Дніпра. Адміністративно місто поділяється на 2 міських райони — Придніпровський та Соснівський.

До розроблення та впровадження місцевого плану управління відходами в місті продовжує діяти Схема санітарного очищення міста Черкаси (затверджено рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 17.08.2018 року №703).

09.07.2023 вступив в дію Закон України «Про управління відходами», яким зокрема визначено, що обов’язок забезпечувати функціонування муніципальної системи управління побутовими відходами, укладення договорів зі споживачами, ведення претензійно-позовної роботи з боржниками, а також інші обов’язки в сфері управління відходами покладено на адміністратора послуги з управління побутовими відходами.

Рішенням Черкаської міської ради №45-14 від 15.08.2023 року та у відповідності до вимог прийнятого Закону України «Про управління відходами», адміністратором послуги з управління побутовими відходами на території міста Черкаси визначено комунальне підприємство «Черкаська служба чистоти» ЧМР.

Обсяг надання послуг з вивезення відходів розраховується на підставі діючих норм або по фактичному накопиченню відходів за заявкою споживача.

Норма надання послуг є кількісним показником для розрахунку обсягів утворення відходів на одну розрахункову одиницю (на одного мешканця, площі комерційних чи бюджетних об’єктів тощо) за одиницю часу.

На замовлення комунального підприємства «Черкаська служба чистоти» ЧМР було проведено розробку норм надання послуг з управління побутовими відходами у місті Черкаси. Звіт про науково-дослідну роботу виконало ДП «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут міського господарства».

Рішенням виконавчого комітету Черкаської міської ради від 12.03.2026 року № 316 норми надання послуг з управління відходами у місті Черкаси було затверджено.

Збирання відходів здійснюється шляхом встановлення на обслуговуваній території контейнерів для побутових відходів, своєчасного прибирання прибудинкової території та нагляду за її санітарним станом, вивезення відходів згідно зі встановленим графіком та контролю за його дотриманням, забезпечення вільного під’їзду до контейнерних майданчиків, утримання у справному стані контейнерів, миття контейнерів за допомогою спецобладнання, проведення серед населення широкої роз’яснювальної роботи щодо дотримання чистоти.

Накопичення побутових відходів значною мірою залежить від погодних умов, сезону року, ступеня благоустрою житлових будинків, рівня життя населення тощо.

3. МЕТА ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ

Програма спрямована на реалізацію операційної цілі «Впровадження нових систем поводження з відходами та дощовою водою», стратегічну ціль «Екологічна безпека та збереження довкілля» пріоритету 3 «Комфортне, ефективне і розумне місто» Стратегії розвитку Черкас 2022-2032, затвердженої рішенням Черкаської міської ради від 25.11.2021 року № 14-15.

Метою Програми є координація дій виконавчих органів міської ради, суб'єктів господарювання у сфері управління побутовими відходами та населення громади для впровадження ієрархії управління відходами (у порядку пріоритетності):

- запобігання утворенню відходів;
- підготовки відходів до повторного використання;
- рециклінгу;
- відновлення відходів (у тому числі виробництва енергії);
- видалення відходів.

Окрім того, метою Програми є формування високої екологічної культури та усвідомленого споживання на побутовому рівні.

Для досягнення цієї мети передбачається розв'язати такі основні завдання:

- проектування та будівництво об'єкту управління відходами, який забезпечить відновлення значної частки відходів та мінімізацію кількості відходів, що підлягають видаленню;
- модернізація муніципального парку сміттезбиральної та іншої спеціалізованої техніки;
- забезпечення населення міста належною кількістю контейнерів для збору побутових відходів;
- створення умов для ефективного використання побутових відходів як енергоресурсу;
- створення пунктів роздільного збирання побутових відходів;
- забезпечення збирання, перевезення та оброблення відходів, власник яких не встановлений;
- забезпечення збирання, перевезення та оброблення відходів руйнування;
- виконання цільових показників з управління побутовими відходами встановлених Законом України «Про управління відходами»;
- забезпечення організації контролю за діючими та закритими полігонами побутових відходів для запобігання шкідливому впливу на довкілля, рекультивація земельних ділянок після закриття полігонів.

Розв'язати основні завдання можливо шляхом:

- виділення земельної ділянки, розробки проектно-кошторисної документації та залучення інвестиційних ресурсів, грантів і довгострокових кредитів міжнародних фінансових організацій (ЄБРР, ЄІБ тощо) для проектування та будівництва сучасного екологічно безпечного муніципального об'єкта оброблення відходів;
- планової закупівлі сучасної високотехнологічної сміттезбиральної техніки, сміттєвозів із високим коефіцієнтом ущільнення, спеціалізованих

машин для миття та дезінфекції контейнерів за рахунок коштів місцевого бюджету та механізмів фінансового лізингу;

- придбання зносостійких пластикових та металевих контейнерів європейського стандарту об'ємом 0,24 м³ та 1,1 м³, облаштування закритих майданчиків;

- стимулювання управителів багатоквартирних будинків до розміщення контейнерів на прибудинковій території через механізм диференційованого тарифу на управління відходами;

- створення пунктів роздільного збирання побутових відходів для безкоштовного приймання від населення відсортованих корисних фракцій, великогабаритних, ремонтних та небезпечних відходів у складі побутових;

- запровадження системи автоматизованої фото- та відеофіксації на локаціях систематичного утворення стихійних сміттєзвалищ для фіксації порушень, а також затвердження чіткого регламенту оперативного виявлення та ліквідації таких відходів силами комунальних підприємств громади;

- розробки, затвердження та регулярної актуалізації Місцевого плану управління відходами міста Черкаси, систематичного моніторингу результативних показників і проведення інформаційно-просвітницьких кампаній серед населення для досягнення цільових показників рециклінгу, встановлених Законом України «Про управління відходами»;

- проведення постійних протипожежних та інженерно-технічних робіт на тілі полігону, а також розробки комплексних проєктів рекультивації земельних ділянок після вичерпання ресурсу або закриття карт полігону.

4. ОСНОВНІ ЗАХОДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ.

Операції з управління відходами виконуються у відповідності до вимог Закону України «Про управління відходами», Правил благоустрою міста Черкаси (затверджені рішенням Черкаської міської ради від 28.09.2023 № 47-14) та Схеми санітарного очищення м. Черкаси (до затвердження Місцевого плану управління відходами).

Загальна потреба у коштах, що необхідні для виконання заходів визначено у таблиці:

№ з/п	Найменування заходу	Орієнтовна вартість, грн.	в розрізі років, грн.			
			2027	2028	2029	2030
1	Збирання, перевезення та оброблення відходів	150 000 000,00	30 000 000,00	35 000 000,00	40 000 000,00	45 000 000,00
2	Утримання в належному санітарному стані територій, прилеглих до контейнерних майданчиків	55 000 000,00	10 000 000,00	12 000 000,00	15 000 000,00	18 000 000,00

№ з/п	Найменування заходу	Орієнтовна вартість, грн.	в розрізі років, грн.			
			2027	2028	2029	2030
3	Розробка плану управління відходами міста Черкаси	2 000 000,00	2 000 000,00			
4	Придбання контейнерів	47 000 000,00	10 000 000,00	11 000 000,00	12 000 000,00	14 000 000,00
5	Облаштування контейнерних майданчиків	20 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00
6	Будівництво об'єктів управління відходами	80 000 000,00	20 000 000,00	20 000 000,00	20 000 000,00	20 000 000,00
7	Придбання техніки та обладнання	200 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00	50 000 000,00
8	Збирання, перевезення та оброблення відходів власник яких не встановлений	26 000 000,00	5 000 000,00	6 000 000,00	7 000 000,00	8 000 000,00
9	Збирання, перевезення та оброблення відходів руйнувань	20 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00
10	Створення пунктів роздільного збирання побутових відходів	20 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00
Всього		620 000 000,00	142 000 000,00	149 000 000,00	159 000 000,00	170 000 000,00

5. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ ПРОГРАМИ.

Джерелом фінансування заходів, передбачених цією Програмою, можуть бути надходження загального та спеціального фондів (бюджету розвитку та міських цільових фондів) бюджету міської територіальної громади, кошти Державного бюджету України, інших місцевих бюджетів у вигляді цільових та інших трансфертів (субвенцій, дотацій тощо). Фінансування Програми проводиться в межах асигнувань, затверджених рішенням про бюджет міської територіальної громади на відповідний рік, по загальному та спеціальному фондах і може здійснюватися в межах діючого бюджетного законодавства по кодах програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету.

Відповідальним виконавцем з виконання заходів Програми визначити департамент дорожньо-транспортної інфраструктури та екології Черкаської міської ради, виконавцями Програми є комунальне підприємство «Черкаська служба чистоти» Черкаської міської ради, комунальне підприємство «Екологія» Черкаської міської ради та інші структурні підрозділи Черкаської міської ради,

відповідно до встановлених повноважень. Виконання заходів Програми здійснюється по головним розпорядникам коштів в межах бюджетних призначень встановлених рішенням міської ради про бюджет Черкаської міської територіальної громади на відповідний рік.

Також заходи Програми в межах чинного законодавства можуть фінансуватись за рахунок залучених (на умовах повернення) коштів, в тому числі кредитів, запозичень тощо.

Крім того, фінансовим ресурсом реалізації заходів по Програмі можуть буди інвестиційні ресурси – добровільні внески підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, зокрема шляхом створення відповідних цільових фондів, а також інші джерела, що не заборонені нормами діючих нормативно-правових актів.

6. КОНТРОЛЬ ЗА ХОДОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ.

Координація діяльності та систематичний контроль за виконанням передбачених Програмою заходів покладається на департамент дорожньо-транспортної інфраструктури та екології Черкаської міської ради.

Виконавці завдань і заходів в процесі виконання Програми забезпечують контроль за їх реалізацією, цільовим та ефективним використання бюджетних коштів протягом усього строку реалізації відповідної Програми у межах визначених бюджетних призначень.

Оцінка ефективності Програми здійснюється на підставі аналізу результативних показників, а також інформації, що міститься у бюджетних запитах, кошторисах та звітах про виконання паспортів Програми.

Результати оцінки ефективності програми, у тому числі висновки органів виконавчої влади, уповноважених на здійснення фінансового контролю за дотриманням бюджетного законодавства, є підставою для прийняття рішень про внесення в установленому порядку змін до бюджетних призначень поточного бюджетного періоду, відповідних пропозицій до проекту бюджету на плановий бюджетний період та до прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди, включаючи зупинення реалізації заходів Програми.

7. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМИ

Реалізація заходів Програми, в разі повноцінного фінансування, дасть змогу досягти наступних результатів:

- дотримання ієрархії управління відходами;
- створення умов для оперативного очищення міста від побутових відходів;
- зменшення шкідливого впливу побутових відходів на навколишнє середовище та здоров'я людей;
- зменшення обсягів видалення (захоронення) побутових відходів на полігоні;
- виконання цільових показників щодо підготовки до повторного використання та рециклінгу побутових відходів встановлених Законом України «Про управління відходами»;

- впровадження новітніх європейських практик у сфері управління побутовими відходами;
- забезпечення оперативного збору, перевезення та подальшого оброблення відходів власник яких не встановлений та відходів руйнування;
- поліпшення якості обслуговування населення у сфері управління побутовими відходами;
- перетворення сфери управління побутовими відходами на самоокупну та рентабельну галузь.